

Heburuu **Σεμε wemu w'a tun Heburuu shi** **wu mu ge**

Mii we σεμε we d'a yiri we

Wèe ya ta we σεμε we kavᵃᵃ tii ce we. Ga l'a fiinne na wu kavᵃᵃ wu bi Girekii jomᵃ pu ce xuuni, na Yawutuu kalεεε ki be ce, na Karijεεε Nᵃmεε Nilεε li be ce xuuni.

M'a jo Heburuu la, ma shiin ya jo Yawutuu la, yi beeri je nigin. Yawutu wu bye wii wemu ya dà Yesu Kirisa na ge, bani w'a yu na «wèe sefεεε» (Heburuu 1:1). N'a daa fεε nizhiilee pu baraga ni w'a Kilε Jozaama pu ta (Heburuu 2:3).

We σεμε we kakana jujᵃᵃ

Yawutuu piimu p'a bi giin p'i guri Yesu nᵃhᵃ ni, p'i ba daha Yawutuu wo kalεεε ki feni sanha ge, pee mu w'a we σεμε we tun, kᵃnhᵃ p'i gori yaha Yesu wo n'a daa wu ni. Ga wèe ya ce xuu weke wuu mu w'a wu tun we. A wu li she pu na na Yesu ya ye yanmuyᵃ yi beeri na.

Kilε Jomᵃ yεε l'a pye we σεμε we wo funjᵃᵃ jomᵃ pe. Ga, a p'i σεμε nifεhεεε la ka na fara pu na.

Σεμε wu kafila jugbᵃᵃᵃ

Heburuu 1–2 Kilε tudunmᵃ wu je Kilε Ja we. W'a ye melekεε na.

Heburuu 3:1–4:13 Kilε Ja w'a ye Kilε tudunmᵃᵃ Musa na.

Heburuu 4:14–7:28 Kilε Ja wu je saraya naha shᵃᵃnrivᵃᵃ nijemε.

Heburuu 8:1–9:28 Kile ya kariɲɛɛge nivonɔ kemu tenɛ ge, kee ya ye nizhiige ki na.

Heburuu 10:1-18 Kile Ja wu saraga k'a ye Musa wo saliya wu woyo yi na.

Heburuu 10:19-39 Na samɔhɔɔ ni lowaa ta n'a daa wu ni.

Heburuu 11:1–12:13 Wù sefɛɛɛ piimu p'a pye n'a daa wu wo namaa pu ge.

Heburuu 12:14–13:21 Yemu y'a jo waha ge, ni fundogo jomɔ, ni duba.

Heburuu 13:22-25 Semɛ nifɛnhɛfɛnhɛnɛ ni fò mujuu.

Kile ya yu ni wèe ni wu Ja Yesu Kirisa gbɔɔɔ ni

¹ Kile ya jo ni wèe sefɛɛɛ pu ni taatoronɔ li ni tɛɛgeɛ niɲɛhɛɲɛ ni; ni jogaɲaa niɲɛhɛɲɛ ni, Kile tudunmɔɔ pii ɲɔ na. ² Ga nime, ye cazaya ye na w'a wu jomɔ pu kan wu Ja wu mu wu jo wèe mu. Wee Kile ya tenɛ na pye yaɲmuyɔ yi bɛɛri wo cɛn lɔvɔɔ. Wee gbɔɔɔ bɛ ni w'a konɔ yàa. ³ Wee ɲɛ Kile wo nɔɔɔ wu w'a ɲí ge, wu ni Kile keree ki ɲɛ nigin. Yaɲmuyɔ yi bɛɛri yi ɲɛ wu sefɛɛɛ jomɔ pu gbɔɔɔ ni. W'a sipyii je na yeege pu jurumu wu ni, na diin Se Bɛɛri Fɔɔ To Kile kanige cɛ fugba wu ni.

Yesu Kirisa ya ye mɛɛkɛɛ pu na

⁴ Kile Ja w'a ye mɛɛkɛɛ pu na fo xuuni, bani Kile ye pyaa ya mɛge kan wu mu kemu k'a ye fo xuuni pu woyo yi na ge. ⁵ Kile ya ta mɛɛkɛ wa shishiin pye na: «Mu ɲɛ nɛ Ja, nɛ mu pye na Pya niɲaa wɛ.»? W'i ya ta mɛɛkɛ wa pye na: «Nɛ na ba bye ma To, m'a bye nɛ Ja wɛ.»?^{*} ⁶ Na fara lee na, Kile ya wu

* **1:5** Zaburuu 2:7; 2 Samuweli 7:14

Ja nigin wu tun koŋɔ na tuun wemu ni ge, na jo:
«Mελεκεε pu beeri p'a wu peλε.»*

⁷ Ye w'a jo wu mελεκεε pu shizhaa na ge, yee ye:

«Tudunmɔɔ pu ne pii, na ne kapyebyii,

W'a pu neri kafεεge; na pu neri naninε.»*

⁸ Ga ye Kile ya jo wu Ja wu shizhaa na ge, yee yi wa me:

«Mu ne Kile, ma saanra ti da ga xhɔ bada we.

Mu wo fanha ki pubiin le, tiime pubiin li ne lii.

⁹ Keree kiimu k'a tii ge, kee k'a dan mu ni,
katiibaana ya dan mu ni bada we.

Lee wuu na ma Kile w'a ma naha bulo,

na wu fundanga sinme pu le ma nuŋɔ ni,

pee pemu p'a li shεε na m'a neri saan ge.

A wu ma pye m'a ye ma kaafεε na.»*

¹⁰ Kile ya jo Kirisa shizhaa na sanha na:

«Kafɔɔ, mu w'a ninε nɔhɔ shan fo taashiine li ni.

Muyε pyaa keye y'a fugba wu be yaa.

¹¹ Ye yanmuyɔ ye beeri yi da ba doro,

ga mu kunni na ba bye ma tatεengε ni fo gbee.

Yi beeri na ba le

ba fanja ya legi legana lemu na we.

¹² Ma na ba yi kuri ba p'a fuugo kurulo we.

Yi na ba neri ba sipya ya falenε neri we.

Ga mu kunni, mu wa ma siime na,

tehenε be di wa ma canja nehεε na we.»*

* **1:6** Dutεrenɔme 32:43; Zaburuu 97:7 * **1:7** Zaburuu 104:4

* **1:9** Zaburuu 45:7-8; Ezayi 61:3 * **1:12** Zaburuu 102:26-28

13 Ayiwa, Kile sanha yi jo na meleke wa mu bada we na:

«Tiin saanra tatεεngε ki ni na kanige ce,
fo di ba ma peεn pye

ma nidahaa tatahanja.»*

14 Melekeεε ne jɔgɔ ye we? Pu beeri pu ne munahaa, tudunmɔɔ pu ne pii. Sipyii piimu pu da ba shɔ ge, Kile ya melekeεε pu tunni pu na pee tεri.

2

1 Ayiwa lee wuu na, keree kiimu wεe ya logo ge, wεe ya yaa na wu funyɔ yaha ki na xuuni, kɔnhɔ wu funɔɔ ganha da wɔ wu ki yaha we, 2 Bani melekeεε p'a jomɔ pemu jo ge, pee ya pye can; piimu ya ta pee jomɔ pu wii yaaga we, kelee piimu p'a she pu ni ge, Kile ya pee beeri saraa na be ni pu kapyegeε ni. 3 Ayiwa, Kirisa ya wεe shɔ shɔgana lemu na ge, Kafɔɔ ye pyaa k'a pye shenshiime na tee juwuuro ti kaa jo. Lee kadugo na, wu kalaapiire ti t'a pu logo ge, a pee di pu jo fiinneε wεe mu. Ayiwa, wu bu le yaha jaha kaa, shɔgana leke na wεe di da ba sii zhɔ pee kanhama pu na we? 4 Kile ye pyaa ya li she na pee jomɔ pe ne can. A w'i sefeεεε kan wu kalaapiire ti mu p'a naha sheshεεε ni kagbɔhɔɔ ni kakanhanja tuuyo nijehεye pyi. W'a Fεfeεεε Munaa li wo loolodahaa ki be kan pu mu be, na be ni wuyε pyaa nidaan ni.

Yesu Kirisa gbɔɔrɔ ni sipya ya juwuuro taa

5 Ayiwa, kobaɔa kemu kaa wεe ya yu ge, Kile ya ta kee wo juɔɔ fεεεε ti kan melekeεε pu mu we. 6 Ga l'a ka Kile Kafila wu ni na:

* 1:13 Zaburuu 110:1

«Sipya ƚe ƚaha
fo mu w'a ma funƚo shaa ni wu ni we?
Sipyiyawyii ƚe ƚaha
fo mu w'a li kaseεεε pyi we?
7 M'a wu ceƚeƚe na foro
melekeεε pu taan ƚeri funƚo ni.
M'a nɔɔɔ ni peƚeƚe to wu ƚuƚo ni
na pye wu saanra ƚudɔnɔ.
8 M'a yaƚmuyɔ yi beeri kuu wu kan.»*

Ayiwa ma bu logo na Kile ya «yaƚmuyɔ yi beeri»
kuu wu kan, lee kɔri wu ƚe na yaƚmuƚo ka shishiin
ƚe kuubaa wu mu we. Ga lee be na, wɛe sanha
yaƚmuyɔ yi beeri ƚa y'a kuu wu mu we. 9 Ga Yesu
wemu w'a ceƚeƚe na foro melekeεε pu taan ƚeri funƚo
ni, kɔnhɔ wu xhu sipyiire ti beeri wuu na Kile wo
niime wu gbɔɔɔ ni ge, nime wee ya nɔɔɔ ni peƚeƚe
ta, bani w'a xu wo kanhama pu soro.

10 Ayiwa can na, we w'a yaƚmuyɔ yi beeri yaa, ni
yaƚmuyɔ yi beeri ya yaa wu wuu na ge; l'a be To Kile
mu wu Yesu pye ƚuƚoƚgbɔ nijeme jaagi baa wo wu
kanhama pu gbɔɔɔ ni. Kɔnhɔ shenƚehemeεε di bye
Kile nagoo, p'i ƚe wu nɔɔɔ wu ni. Bani Yesu wu ƚe
pu ƚuwuuro ti ƚuƚoƚɔ. 11 Yesu wemu w'a sipyii ƚii
na wo pu jurumu ni ge, wee ni wu sipyijii pu beeri
To wu ƚe Kile. Lee wuu na, li ya ta pye shiige wu mu
w'a pee pyi wu cebooloo we. 12 Lee wuu na w'a jo:

«Kile, n'a da ma mege ki yiri na cebooloo pu mu,
di ma masɔƚo yogo cee na sipyii pu beeri ƚii
na.»*

* 2:8 Zaburuu 8:5-7 * 2:12 Zaburuu 22:23

13 A wu Kile pye sanha na:

«N'a da mu pye na tadarja.»
Na nɔhɔ jo sanha na:

«Kile ya nagoo piimu kan ne mu ge,
ne ni pee piiri shiizhan.»*

14 Ayiwa, sipyii p'a pye Kile nagoo pee, lee wuu na Yesu be ya pye sipiyawyii. W'a pye mu kɔnhɔ wu xu wu gbɔɔrɔ ni, xu sefeere te ti ne Shitaanni kenɛ ni ge, tee di gyeeɛgi. 15 Xu ni fyaara ya piimu pye Shitaanni wo buloo pu shi wu cana nehe ki beeri funɔ ni ge, kɔnhɔ wu pee be nuɔ wolo. 16 Can na Yesu ya ta pa di ba melekee pu shɔ-ε de! Ga Ibirayima nagoo w'a pa shɔ. 17 Lee wuu na li waha l'i waha, w'a yaa na pye sipiyawyii pyegana beeri na, kɔnhɔ wu bye pu saraya naha shɔnrivee wo nuɔɔgbɔ, wemu w'a nuɔ nari, na ne nɔmɛe fɔ Kile wo labye wu ni ge. Kɔnhɔ wu sipyii pu wo jurumu wu foo tɔ.

18 Ayiwa, piimu p'a gana nɔwuuro kenɛ ni ge, wu na ja pee tege nime. Bani wuyɛ pyaa ki be ya je nɔwuuro ni kanhama ni.

3

Kirisa ya ye Kile tudunmɔ Musa na

1 Lee wuu na, na cebooloo Kile ya yee piimu yiri, na yee pye wu fefeere sipyii fugba wu wo narinɛ ki kaa na ge, ne funɔ ki ne wu wu funyɔ yaha nidoyo Yesu na; Kile ya Yesu wemu pye wu tudunmɔ, ni saraya naha shɔnrivee wo nuɔɔgbɔ wee wo n'a

* 2:13 Ezayi 8:17-18

daa wu shizhaa na ge, ² Kile w'a wu tenje wee labye wu na, a w'i bye nɔmɛɛ fɔɔ ba Musa ya pye nɔmɛɛ fɔɔ wu labye wu ni Kile puga ki ni we. ³ Ga Yesu ya yaa ni pɛɛɛɛ ni na ye Musa na, bani puga yaavɔɔ ya pɛɛɛɛ taa na ye puga kiyɛ pyaa na. ⁴ Puga bɛɛri, sipya wu nɛ ki yerenɛvɔɔ, ga yanmuyɔ yi bɛɛri yerenɛvɔɔ di nɛ Kile. ⁵ Kile tudunmɔɔ Musa kunni ya pye Kile wo kapyebye, wemu w'a kapyɛɛɛ ki pye ni nɔmɛɛ fɛɛɛɛ ni Kile wo puga ki ni ge. Kile bu jomɔ pemu jo w'a pee jo sipyiire ti mu. ⁶ Ga Kirisa ya pye Kile Ja wemu w'a pye nɔmɛɛ fɔɔ ge. W'a tiin Kile puga ki ni, na bye yanmuyɔ yi bɛɛri nɔnɔ ni. Wɛɛ pu nɛ kee puga ke; wɛɛ funyɔ y'a taan jo n'a daa we ni tadaɲa kemu wa wɛɛ mu ge, wɛɛ ya yaa na la le, na gori yaha kee na fo taaxɔɔ le.

Nmɔnɔ lemu l'a gbegele yaha Kile wo sipyii pu mu ge

- ⁷ Lee na Fɛfɛɛɛɛ Munaa ya jo:
 «Yi bu Kile jomɔ pu logo nijaa,
⁸ yi ganha bu da niwegee waha,
 ba yi sefɛɛɛ p'a li pye
 pu wo n'a she wu tuun wu ni siwaga ki ni we.
⁹ Wee xuu wu ni yee sefɛɛɛ p'a jo
 p'i nɛ Kile taanna wii,
 na ta pu d'a nɛ kapyegee ki na,
 fo na she nɔ yee kelɛɛ shishɛɛɛ (40) na.
¹⁰ Lee wuu na, nɛ luu ya yiri pu tɔan;
 a nɛ jo: «Pu funɲɔ keree k'a pu piinɲɛ tuun
 bɛɛri ni;
 nɛ giin p'i na koo lemu cɛ ge,
 pu ya lee cɛ we.»
¹¹ Lee wuu na, nɛ luu ya yiri xuuni, a nɛ gaa jo:

«Pu da ga ba jé nε wo ηmɔnɔ li ni bada wε.»*

¹² Na cebooloo, y'a yiyε kasεri, n'a daa baara zɔguunɔ ganha bu da wa shishiin ni, wu zhe Kile j̄ni wo wu ni wε. ¹³ Ga y'a yiyε yeri caya bεeri, nijaa na já jo caya yemu bεeri na ge, kɔnhɔ jurumu ganha bu da yee wa shishiin piinnε wu yi niwegee pye ki waha wε. ¹⁴ Tadaɲa kemu wèe ya ta fo taashiine li ni ge, wèe bu la le wùye ni na gori yaha kee tadaɲa ki na fo na she nɔ li tɛhεnε na, wee tuun wu ni wù na bye Yesu wo karijii. ¹⁵ L'a ka Kile Kafila wu ni na:

«Yi bu Kile jomɔ pu logo nijaa,
yi ganha bu da niwegee waha,
ba yi sefεεε p'a li pye
pu wo n'a she wu tuun wu ni siwaga ki ni
wε.»*

¹⁶ Ayiwa, piikε pu d'a Kile jomɔ pu logo, na nɔhɔ n'a she le puyε ni wε? Kile tudunmɔɔ Musa ya piimu bεeri jaha co na foro Misira fiige ki ni ge, ta pee bε wε? ¹⁷ Piikε t̄aan Kile luu d'a ȳri fo yee kelεε shishεεε (40) wε? Piimu p'a jurumu wu pye na xhu siwaga ki ni ge, ta pee bε wε? ¹⁸ Kile ya k̄aa li na na jɔgɔ ni jɔgɔ wu jε pee da ga ba jé wee wo ηmɔnɔ fiige ki ni-i wε? Piimu p'a wu jomɔ pu logo na nɔhɔ n'a she le puyε ni ge, ta pee bε wε? ¹⁹ Lee l'a li pye wèe ya li ja, pu n'a daa baara ti wuu na pee ya ta já jé Kile wo ηmɔnɔ fiige ki ni wε.

4

¹ Ayiwa, Kile ya j̄mεε lɔ wèe mu na wèe na ba jé wu ηmɔnɔ li ni. Lee wuu na, w'à wùye kasεri xuuni, kɔnhɔ wa shishiin ganha da bye jebaa li ni

* **3:11** Zaburuu 95:7-11

* **3:15** Zaburuu 95:7-8

wε. ² Bani Kile Jozaama p'a jo wèe mu ba p'a jo pee mu jogana lemu na wε. Ga jomɔ pe pee ya logo ge, pee ya ta yafiin bε jɔ pu na wε. Bani pu logovεε ya ta pu co ni n'a daa ni wε. ³ Ba Kile ya yi jo jogana lemu na wε na:

«Nε loyire wo ya kàa jo pu da ga ba jé
nε wo ηmɔnɔ li ni bada wε.»*

Ga wèe piimu p'a dà Yesu na ge, wèe kunni na ba jé lee ηmɔnɔ li ni. Kile ya wu ηmɔnɔ li kaa jo fo tuun wemu ni wu labye w'a fa koηɔ ki yaaduun wu ni ge. ⁴ Bani y'a jo Kile Kafila wu ni caɲa gbarashuun wogo ki shizhaa na na:

«Kile ya wu labye wu xɔ wá
caɲa gbarashuun wogo ki na,
na ηmɔ caɲa gbarashuun wogo ki na.»*

⁵ Kile ya jo sanha na: «Pu da ga ba jé nε wo ηmɔnɔ li ni bada wε.»

⁶ Ayiwa, piimu p'a fεnhε Kile Jomɔ pu logo ge, pee ya ta jé lee ηmɔnɔ li ni wε, bani pu ya ta dà Kile na wε. Wee tuun wu ni piitiilee p'a yaa na jé lee ηmɔnɔ li ni. ⁷ Lee wuu na Kile ya caɲa katii tenε sanha, kee jε «Nijaa». W'a fεnhε ye jo saannaa Dawuda jɔ na fo l'a mɔ, yee yemu y'a jo xɔ naha bε ge na:

«Yi bu Kile jomɔ pu logo nijaa,
yi ganha bu da niwegee waha wε.»*

⁸ Ayiwa, Zhouwe da bi sii já ηmɔnɔ li kan Izirayeli nagoo pu mu, Kile bi da jo nige caɲa katii shizhaa na wε. ⁹ Lee na ba Kile ya ηmɔ caɲa gbarashuun

* **4:3** Zaburuu 95:11 * **4:4** Zhenεzi 2:2-3 * **4:7** Zaburuu 95:7-8

wogo ki na ηmɔgana lemu na wε, lee ηmɔnɔ li tuugo k'a gbegele yaha sanha Kile sipyii pu mu. ¹⁰ Bani wemu w'a jé lee ηmɔnɔ li ni ge, wee be ya ηmɔ wu labye wu na, ba Kile ya ηmɔ wε. ¹¹ Lee na, wù la le wù jé lee ηmɔnɔ li ni, kɔnhɔ wa shishiin ganha bu da n'a she pyevεε pu ni wε.

¹² Bani Kile Kafila wu ηe ηii wo ni baraga wo. Wu ηɔ ya taan na ye ηɔyɔ shuun ηmɔɔ na. Wu na já sipya su wu zɔ na, fo na she nɔ wu munaa tɛhɛnɛ na, na nɔ wu yatɛnzogoyo ni semεε pu na. W'a sipyii funzhakeree ni pu funηɔ keree suguri, fo na ki ceni. ¹³ Kile wo yayaaga ka shishiin ya ηmɔhɔ wu na wε. Kile wemu ηaha tàan w'à da ba fiin jo ge, yanmuyɔ yi beeri yi ηe kpεengε na wee ηaha tàan tanmɔhɔηɔ baa.

Yesu wu ηe saraya ηaha shɔɔnrivεε wo ηunɔfɔgbɔ we

¹⁴ Saraya ηaha shɔɔnrivεε wo ηunɔfɔgbɔ wu ηe wèe mu, wemu w'a dugi fo fugba wu ni ge; wee ηe Yesu Kile Ja we, Lee wuu na wù kori yaha wu n'a daa koo li ni. ¹⁵ Saraya ηaha shɔɔnrivεε wo ηunɔfɔgbɔ wemu wu ηe wèe mu ge, wee ya ηunɔ ηaari wèe na, na wèe tɛri wù fanhaxhɔɔrɔ keree na. Bani Shitaanni ya wu taanna wii ba w'a li pyi wèe na wε, ga wu ya ta já wu tɔɔgɔ le jurumu wa shishiin ni wε. ¹⁶ Lee na, wù lowagaa wuu pu fulo Kile wo niime saanra koro li na, kɔnhɔ wu ηunɔ ηaari wù na. Wu niime tirige wù na, kɔnhɔ wu bye wù tɛgevɔɔ wù tɛgeduun ni.

5

¹ Ayiwa, saraya ηaha shɔɔnrivεε wo ηunɔfɔgbɔ wemu pu ma shɔɔnri lɔ sipyii pu tɛ ni ge, sipyii

pu wuu na wu ma denε, kɔnhɔ wu da sipyii pu ni Kile tε keree ki shɔɔnri. Saraya yemu p'a wo pu wo jurumu w'i yafa pu mu ge, ni yanmuyɔ yemu p'a gaan Kile mu ge, kɔnhɔ wu da yee bε kaan Kile mu. ² Wu na já da kaa cεbaalaa ni piinne fεε pu nahaa conɪ ni lotaan ni, bani wuyε pyaa bε jε fanhaxhɔɔrɔ fɔɔ wa ba pu jε wε. ³ Tee fanhaxhɔɔrɔ te ma wu pye wu na saraya wo wuyε pyaa wo jurumu wu wuu na ba w'a li pyi sipyii pusamaa wo jurumu wu wuu na wε.

⁴ Ayiwa, wa shishiin da ga já wuyε pye saraya nahaa shɔɔnrivεε wo juɔɔfɔgbɔ wε, fo Kile ye pyaa bu ma yiri, na ma pye wii ba w'a Arɔn pye mu wε. ⁵ Lee l'a li pye, Kirisa bε ya ta wuyε pele na weeye pyaa k'a wuyε pye saraya nahaa shɔɔnrivεε wo juɔɔfɔgbɔ wε. Ga na Kile w'a wee pye wii; w'a Kirisa pye:

«Mu jε nε Ja,

nε mu pye na pya nijaa.»*

⁶ Y'a ka Kile Kafila wu ni xuu wa bε ni na:

«Mu na ba gori yaha gbee

saraya nahaa shɔɔnrivεε juɔɔfɔɔ,

ba Melikisedeki jε wε.»*

⁷ Tuun wemu ni Yesu di bye koɔɔ na ge, w'a bi li cε na To Kile na já wee shɔ xu na, a wu Kile jεeri, na jεεgbɔhɔ pye fo na mεε suu. A Kile di wu jεrege ki shɔ wu Kile jɔi fyaara ti wuu na. ⁸ Ga ali na ta wu jε Kile Ja we, w'a sɔɔ na Kile jɔmεε co wu kanhama pu funɔɔ ni. ⁹ Ba w'a Kile wo kapyenεε ki bεeri jɔ fa wε, piimu bεeri p'a wu jɔmεε co ge, a wu pee bεeri

* 5:5 Zaburuu 2:7

* 5:6 Zaburuu 110:4

sho; tee juwuuro te wa da ga xho bada we. ¹⁰ A Kile di wu pye saraya naha shoonrivεε wo juuɔfɔgbɔ we ba Melikisedeki ne we.

N'a daa fee p'a yaa na se naha na n'a daa wu ni

¹¹ Keree ni ne he ne wa we mu na yu yee mu le shizhaa na, ga ki kori sheme p'a waha yee na. Bani yee keree naha ce me p'a pen. ¹² Ni me bi yaa na yee ta yee ya ne ri na xo kalaatii. Ga yee ni me wuu mago sanha di ne kalaatii na p'a yi kalaa Kile jomɔ pu keree nizhiige ki ni. Jiri me na yee mago wa, yee da ga ja yaligbangbanɲa li we. ¹³ Wemu wo nɔlige ki ne jiri me ye ge, we ne pubinne. Wee ya katiine ce shoonri katiibaana ni we. ¹⁴ Ga yaligbangbanɲa ne sipiyeyε wogo, pee piimu fungonyo y'a kasaanɲa ni kakuuɲɔ ce shoonri ge, bani p'a tee lee na.

6

¹ Lee wuu na, we ya kalaa Kirisa wo keree kiimu ni nɔkoonro ti na ge, wu ganha bu da gori yaha kee ye na sanha we. Wu la le wu she naha na ba n'a daa wu ce veε see wuu ne we. Wee ya yaa na kuri sanha nɔkoonro ti wo kalaa wu feni we, we wemu wu ne na sipya ya yaa na daburaje jo na wu tɔgo wolo kaɲɔ baa keree ni, na da Kile na ge, ² ni batizeli keree, ni na keye teri sipyii na na Kile ne ri pu mu, ni xu ne li keree, ni kiiri we wu da ba gon koɲo sipyii na caxhɔgo ki caɲa ge. ³ Ayiwa, wu na kii keree kii yaha mu wu she naha na, ni Kile ya li koro kan.

⁴ Piimu p'a kpeenge ki ta tɔɲii nigin na xo, na fugba wu wo loolodaa li ne he, na Kile wo Fεεεε Munaa li ta ge, ⁵ na Kile jomɔ pu ce yaceɲε, na

cabaya sefɛɛɛ ti ɲɛɛ ge. ⁶ Lee bɛ na a pee sipyii p'i zhe sanha Kile jomɔ pu ni, na guri taha pu kalɛgɛɛ fɛni. Pee sipyii pii na já pye dii na daburajɛ jo sanha Kile ɲaha tàan wɛ? Bani li ɲɛ kanna Kile Ja wu puyɛ pyaa ya goroo korikoritige na, na wu shiige sipyiiire ti bɛɛri ɲaha tàan.

⁷ Ayiwa, zanhaya ɲɲɛɛyɛ ya dun ɲɲɛ kemu na, k'i faa yapyiiire yeege ki faa pyevɛɛ mu ge, kee ya Kile duba taa. ⁸ Ga ki ba xhuyo ni ɲakuunɔ yeege, ki da yafiin bɛ ɲɔ wɛ, ga lanɲi ya kee tɛɛɲɛ. Ki taxɔgɔ ɲɛ na.

⁹ Lee bɛ na, na cebooloo, na taanɲiinɛɛ, ali wèe ɲɛɛ ba pe jomɔ niwa pe yu, nakaara wa wèe funyɔ ni yee shizhaa na wɛ. Wèe ya li cɛ na yee wa koo nizaana ni, lee lemu li ɲɛ ɲuwuuro ti wo koo li ge. ¹⁰ Kile ɲɛ tiibaa fo wu funɲɔ ki wɔ yee wo nibyegee kee, ni yee wo taanɲɛɛge ki na wɛ, taanɲɛɛge kemu yee ya zhɛɛ cebooloo pu na Kile mɛgɛ ki wuu na ge; bani yee wa yi cebooloo n'a daa fɛɛ pu mago ɲɔgi, ali nimɛ we bɛ ni yee wa pu mago ɲɔgi. ¹¹ Ga wèe funɲɔ ki wa yee bɛɛri nigin nigin wu la le yi da se ɲaha na mu fo tɛhɛnɛ le. Kɔnhɔ le na y'a daa ge, y'i ba lee ta. ¹² Wèe funɲɔ wa yee pu pye saafɛɛ wɛ. Ga Kile ya cɛn wemu ɲɔmɛɛ lɔ ge, sipyii piimu p'a la le na wee taa pu n'a daa ni pu loxulo gbɔɔɔ ni ge, yi pye pee taannivɛɛ.

Kile ya ɲɔmɛɛ lemu lɔ ge

¹³ Tuun wemu ni Kile ya ɲɔmɛɛ lɔ Ibirayima mu ge, ma na jo ba yaaga wa kemu k'a ye Kile yɛ pyaa na wɛ, a Kile di gaa wuyɛ pyaa mɛgɛ na na: ¹⁴ «Nakaara baa, n'a da duba ma mu, ma nagoo na ba ɲɛɛ xuuni.» ¹⁵ Ayiwa, a Ibirayima di ganha na

Kilɛ ɲaha wii ni loxulo ni, na sii mə lee ni. Kadugo t̄aan a Kilɛ di ba ɲəmɛɛ li fa wu mu, w'a bi lemu lɔ wu mu ge.

¹⁶ Sipyɔ ba da gaa, yaaga kemu k'a ye wu na ge, kee na w'a gari. Kee kaaga ke ki ma li shɛɛ na pee jomɔ pu ɲɛ can, na nakaara ta shishiin bɛ wa pu ni wɛ. ¹⁷ Lee pyegana li na Kilɛ ya li shɛ na fiinɲɛ wu cɛn lɔvɛɛ pu na, na ɲɛri wa shishiin wa wee wo katenɲɛnɛ li ni wɛ, lee na w'a k̄aa taha wu ɲəmɛɛ li na. ¹⁸ Kii keree shuun we da já ɲɛri bada wɛ. Kilɛ wu ɲəmɛɛ lɔ wu nɔhɔ k̄aa taha li na, wu da já kafinɛye jo bada wɛ. Lee na w̄ɛɛ ya lowaa ta, na w̄u keye kuri kee tadaɲa ki na. ¹⁹ Kee tadaɲa ki ɲɛ w̄ɛɛ mu ba t̄ɔɔɔɔ ɲɛ wɛ, temu t'a dugo, t'i k̄ɔɔɔɔɔ conɪ na yerenɲɛ lɔhɔ ni ge. Ki ɲɛ ba baraga yaɲɲumɔ ɲɛ wɛ; k'a w̄ɛɛ t̄ɛri w̄u gori yaha n'a daa ni. Lee wuu na w̄u na já já féfɛɛɛɛ ti bɛɛri wo féfɛɛɛɛ xuu wu ni Kilɛ ɲaha t̄aan w̄u n'a daa wu baraga ni. F̄aɲa ka ki bi lee k̄unɔ le ɲaha pari. ²⁰ Yesu ya fɛnɲɛ já w̄ɛɛ ɲaha na wee xuu wu ni, k̄ɔnhɔ wu w̄ɛɛ wo jurumu wu laha w̄a. Wee ya pye saraya ɲaha sh̄ɔnɪvɛɛ wo ɲunɔfɔgbɔ ba Melikisedɛki bi bye wɛ. Wu na ba gori yaha gbee tee ɲunɔ fɛɛɛɛ ti ni.

7

Melikisedɛki ya ye Levi wo nagoo pu na

¹ Ayiwa, we Melikisedɛki we ya bye Salemu kulo li wo saan, na ɲɛ bɛ Kilɛ-gbɔtabaaga wo saraya ɲaha sh̄ɔnɪvɛɛ. Wee tuun wu ni Ibirayima bi shɛ kashɛn ɲmɔ ni saannaa piitiilee ni, na se ta pu na. Ba w'a pa guri na ma wɛ, a Melikisedɛki di shɛ wu ɲunɔ círi, na duba pye wu mu. ² Yaaga yaaga

Ibirayima ya ta kashen ki ni ge, a wu yee beeri jagi wolo kan Melikisedeki mu. Melikisedeki kori wu ne na: «Tiime saan», na fara lee be na, Salamu kulo li saan wu ne wii. Lee kori ne: «Nanin saan». ³ To ni nu ne wu mu we. Wa shishiin ya ta jo wu naho tayirige shizhaa na, kelee wu segana, kelee wu xugana shizhaa na we. Wu ne ba Kile Ja wu ne we, bani wu na gori yaha wu saraya naha shonrivere ti ni gbee.

⁴ Ta yee ya li ce na sipyigbo wu ne Melikisedeki we? Fo wee tole Ibirayima ya yaaga yaaga ta kashen ki ni ge, a wu yi beeri jagi wolo kan wu mu we! ⁵ Levi nagoo piimu p'a jin saraya naha shonrivere ti kapyene ki ni ge, saliya wa pee mu p'a jagi shuu Izirayeli nagoo pu mu, lee kori p'a wu shuu puye pyaa shi shen pu mu, ali na ta pu be ne Ibirayima nagoo p'a. ⁶ Melikisedeki bye Levi shi shen we, ga na jagi sho Ibirayima mu. Kile bi nomelowe Ibirayima wemu mu ge, a wu duba pye wee mu. ⁷ Ayiwa nakaara baa, duba pyevoo ya ye duba tavoo na. ⁸ Saraya naha shonrivere pu shizhaa na, piimu p'a bi jagi wu shuu ge, pee bye sipyii piimu da gori xu baa we. Ga Melikisedeki we w'a jagi wu sho Ibirayima mu ge, l'a she na wee na gori yaha ni na gbee. ⁹ Wee na ja jo na Ibirayima ya jagi wu wolo tuun wemu ni ge, Levi nagoo piimu p'a jagi wu shuu ge, pee be ya jagi wolo wee tuun wu ni. ¹⁰ Bani tuun wemu ni Melikisedeki ya she Ibirayima nunjo ciri ge, pee bi sanha se we; ga p'a bi bye Ibirayima ni.

¹¹ Ayiwa, Kile ya saliya wemu kan Izirayeli nagoo pu mu ge, Levi wo saraya ye yi bye wee saliya we wo tayeregbaho. Tee saraya naha shonrivere

ti da bi já sipyii pu shə pu jurumu wu na, ɲuŋə bi da bye nige li na nago saraya ɲaha shəɔnrivəɔ watii wu na teŋɛ, wee di bye ba Melikisedeki ɲɛ wɛ. Wu ganha bu bye Arɔn wo kpəɔn li shɛn wɛ. ¹² Ga saraya ɲaha shəɔnrivɛɛɛ ti bu ɲɛri, li waha l'i waha saliya wu bɛ ya yaa na ɲɛri. ¹³ Wù Kafəɔ Yesu wemu kaa wèe ya yu ge, gbawege katii ni wee ya foro. Kee gbawege ke wo sipya wa shishiin ya ta saraya ɲaha shəɔnrivɛɛɛ kapyɛŋɛɛ pye saraya tasogonə xuu wu tàan wɛ. ¹⁴ L'a fiinɲɛ na Zhuda wo gbawege ki shɛn wu ɲɛ wèe Kafəɔ we. Ga tuun wemu ni Kilɛ tudunməɔ Musa ya jo saraya ɲaha shəɔnrivɛɛ pu shizhaa na ge, wu ya ta yafin jo Zhuda wo gbawege ki shizhaa na wɛ. ¹⁵ Ayiwa, lemu li wa kii keree kii wo ɲɛri wu fiinɲɛ sanha wèe mu ge, lee li wa mɛ. Saraya ɲaha shəɔnrivəɔ watii w'a teŋɛ, wee ɲɛ ba Melikisedeki ɲɛ wɛ. ¹⁶ Lee ya li shɛɛ na wee saraya ɲaha shəɔnrivəɔ wu ya ta teŋɛ na saha ni sipyii wo saliya ɲəmɛhɛɛ ki ni wɛ. Ga wuyɛ pyaa wo tɛhɛnɛ baa ɲii sicuuməɔ pu sefɛɛɛ ti gbəɔrə ni w'a teŋɛ. ¹⁷ Bani Kilɛ ya pa li shɛ na:

«Mu ɲɛ saraya ɲaha shəɔnrivəɔ fo gbee,
ba Melikisedeki ɲɛ wɛ.»*

¹⁸ Saraya ɲaha shəɔnrivɛɛɛ ti wo saliya nizhiime w'a to wu fanhaxhəɔrə ni wu lapəbaara ti wuu na. ¹⁹ Bani saliya wu ya já yafin bɛ ɲə fa wɛ, ga wèe ya tadanə ta nime, kemu k'a ɲə nizhiige ki na ge. Kee gbəɔrə ni wèe da já vulo Kilɛ na. ²⁰ Na fara lee bɛɛri na, Kilɛ yɛ pyaa k'a kàa na Yesu wu da bye saraya ɲaha shəɔnrivəɔ we. Kilɛ ya ta lee tuugo pye saraya

* **7:17** Zaburuu 110:4

ƚaha shɔɔnrivɔɔ watii shizhaa na wɛ. ²¹ Ga ba Yesu ya pye saraya ƚaha shɔɔnrivɔɔ wɛ, a Kile di gaa na jo:

«Nɛ Kafɔɔ Kile ya kàa,

nɛ da ga na ƚɔmɛɛ ƚɛri wɛ. Jo:

«Mu ƚɛ saraya ƚaha shɔɔnrivɔɔ fo gbee.»*

²² Lee wuu na Yesu ya pye le kariƚɛɛɛɛ ƚɔmɛɛfonɔ le wo sɛɛri wèè ni Kile tɛ ni. Lee kariƚɛɛɛɛ ƚɔmɛɛ l'a ye na kanha nizhiinɛ li na.

²³ Na fara lee na, pii pu saraya ƚaha shɔɔnrivɛɛ pu bi ƚɛhɛ, bani xu ya ta wa shishiin yaha w'a pye pu ni gbee wee labye we ni wɛ. ²⁴ Ga Yesu ya kori yaha gbee ƚii na. Lee wuu na wee wo saraya ƚaha shɔɔnrivɛɛɛ ti na gori yaha fo gbee. ²⁵ Lee wuu na, wemu bu sɔɔ Kile na Yesu wo kariƚɛɛɛɛ ki gbɔɔrɔ ni, wee na ƚuwuuro ta koƚɔ ki caxhɔɔ. Bani Yesu ƚii wo wu ƚɛ gbee, na Kile ƚɛɛri peefɛɛ mu. ²⁶ Saraya ƚaha shɔɔnrivɛɛ wo ƚuƚɔfɔgbɔ wemu w'a bi sii yaa fo wèè pu wee ta ge, wee wu ƚɛ wii. Wu fɛfɛɛɛɛ wo wu ƚɛ. Jaagi xuu wa shishiin ƚɛ wu na wɛ, jurumu bɛ wɛ. Kile ya wu waa laha jurumupyii pu na, na wu yirige kari fo fugba wu ni. ²⁷ Wu mago wa li na nago ƚiga bɛɛri wu fɛnhɛ saraga wolo wuyɛ pyaa wo jurumu wu wuu na, wu bu xhɔ wu na w'a sipyii pusamaa wo saraya yi wo pu wo jurumu wu wuu na, ba saraya ƚaha shɔɔnrivɛɛ p'a bi li pyi wɛ. Ga w'a wuyɛ kan na pye saraga tɔɔƚii nigin yɛ pe, sipyii pu wo jurumu wu wuu na. Saraga katii ya yaa na wolo nige kee kadugo na wɛ. ²⁸ Saliya w'a sipyii piimu pye p'a tenɛ na pye saraya ƚaha

* **7:21** Zaburuu 110:4

shɔɔnrivɛɛ wo ɲuɲɔfɔgbɔ ge, fanhaxhɔɔrɔ ti bi bye pee na. Kile ya kàa na jomɔ pemu jo saliya wu kadugo na ge, pee p'a wu Ja wu tenɛ na pye saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ wo ɲuɲɔfɔgbɔ, wee wemu w'a fa, w'i da gori yaha be mu gbee ge.

8

Yesu wu ɲɛ wèe wo saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ wo ɲuɲɔfɔgbɔ we

¹ Ayiwa, jomɔ pemu beeri wèe ya yu ge, pu ɲuɲɔ yɛ pyaa ɲɛ na saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ wo ɲuɲɔfɔgbɔ wemu wu ɲɛ wèe mu ge, wee nidɛngɛ ki ɲɛ Se Beeri Fɔɔ To Kile kanige cɛ fugba wu ni. ² Kile-pɛɛɲɛ pugbɔhɔ kemu ni w'a wu wo labye wu pyi ge, kee ɲɛ fàya puga see wogo kemu Kafɔɔ Kile yɛ pyaa ya yerenɛ ge; sipiyawyii wo niyerenɛ be wɛ.

³ Saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ wo ɲuɲɔfɔgbɔ beeri, wu katenɛɛ ɲuɲɔ ki ɲɛ na yakanya ni saraya yi kaan Kile mu. Lee na, li waha l'i waha, wèe be wo saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ wo ɲuɲɔfɔgbɔ wu be ya yaa na saraga ka wolo. ⁴ Wu da bi bye ɲiɲɛ ke na wu bi da bye saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ wɛ. Bani saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ pii wa na xɔ piimu p'a yakanya ye, ni saraya yi keree ɲaha shɔɔnrɪ, na be ni Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu ni ge. ⁵ Pee wo saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ t'a byi Kile-pɛɛɲɛ puga kemu ni ge, kee ɲɛ fugba wogo ki wo jaa. Lee na, tuun wemu ni Kile tudunmɔɔ Musa bi da fàɲa puga ki yerenɛ ge, a Kile di wu pye: «Jaa wemu w'a she ma na na ma yaha faaboboɲɔ ki ɲuɲɔ ni ge, la le m'a ki beeri yàa mu.»* ⁶ Ga nime Yesu wo labye w'a

* 8:5 Ekizode 25:40

ye na kanha saraya naha shoonrivεε pusamaa wo wu na. Bani wee wu nε susurodegeμε Kile ni sipyii pu te ni. Kariνεεγε nομεε nivonο l'a ye na kanha nilεε li na, bani lee nοhο ya tenε nομεhεε kiimu na ge, kee ya ye nizhiigee ki na.

⁷ Can na, kariνεεγε nομεε nizhiine li nο da bi fa, nυnο bi da bye li na pu na shuun wuu nοhο shan wε. ⁸ Ga Kile ya wu sipyii pu jaagi, na pu pye:

«Li wii caya ya wa ma,
nε Kafοο Kile w'a jo mu.

Nε na ba kariνεεγε nομεε nivonο lο
Izirayeli puga ke ni Zhuda puga ki mu.

⁹ Nε pu sefelεε pu kenε co,
na pu yeege cana kemu Misira fiige ki ni ge,
kariνεεγε nομεε le nε lο pu mu wee tuun wu ni ge,
nivonο li da ba bye lee tuugo wε.

Bani p'a nε kariνεεγε nομεε li kyεegi.
Lee wuu na nε be ya pu yaha.

¹⁰ Kariνεεγε nομεε le nε da ba lο Izirayeli nagoo pu
mu
yee caya yi d'a toro xο ge, lee le:

Nε na ba na saliya wu le pu fungonyο ni,
di wu ka pu zοlοο na.

Nε na ba bye pu Kile,
p'i bye nε sipyii.

¹¹ Wa shishiin da ga ba wu shi shen,
kelee wu ceboro kalaa nige wε na:

⟨Yi Kafοο ce wε.⟩

Bani pu beeri na ba nε ce,
na lο sipyitiilee na fo na she nο sipyigbοο na.

¹² Nε na ba pu kanahaya yi yafa pu mu.
Nε da ba na funnοο tirige

ni pu jurumu wu kaa ni nige wε.»*

¹³ Tuun wemu ni Kile ya kariηεεγε ηομεε nivonο li kaa jo ge, a lee di nizhiine li ηeri nilεε. Ayiwa, kariηεεγε ηομεε nizhiine lemu l'a λε, li caηa ηii be d'a toro ge, lee ya giin di biin.

9

Yesu Kirisa ye wu ηε saraga nivanηa

¹ Kariηεεγε ηομεε nizhiine li funηο ni, kodorogoo kii bye wà Kile pelegana na, ni Kile-pεεηε puga fàya wogo, kee kemu bye ηiηε ke na ge. ² Fàηa puga ki bi yereηε, na ki pye pupyaa shuun. Pubile nizhiine li bye fεfεεεε puga. Sokinnagbο we, ni tabali we, ni buuri we p'a wo na gaan Kile mu ge, kee ni yee bi bye. ³ Pubile shuun wuu li bi bye ηahaparaga fàηa shuun wogo ki kadugo yiri. Lee bi bye fεfεεεε ti beeri wo fεfεεεε puga. ⁴ Saraya yi tawologo ka bye wà kemu k'a yàa ni sanni ni ge, kee ni pu bi nudanga yawurire ti leni. Keshi wa be bye wà, sanni wu bi taga wee beeri το. Maane w'a bye sanni shοο lemu ni ge, lee bye keshi wu ni, ni Arοn publiin li l'a fyen ge, Kile bi saliya wu ηομεηεε ki ka faakageeye yemu na ge, ni yee be. ⁵ P'a bi jaalaa shuun nοοτο wuu p'a yàa wee keshi wu fugba ni, pee bye serubεεn.* Pee wo kapaya yi ηime pu bi keshi wu ηοτηηο ki το. Pee ηime pe ni pu bi jurumu yafa wo saraya yi wo shishan pu woni keshi wu fugba ni. Ga kii keree kii beeri wo ηaha joduun ηε nime wε.

* **8:12** Zheremi 31:31-34

* **9:5 Serubεεn:** Pee ηε Kile wo

kapyebyii fugba we ni ba meλεκεε ηε wε.

⁶ Ayiwa, le singana le na fàya puga ke ni ki yaŋmuyɔ yi bæeri wa bi sin. Caŋa bæeri saraya naha shɔɔnrivɔɔ pu bi jin pubile nizhiine li ni na Kile-pɛɛŋɛ ki keree pyi. ⁷ Ga saraya naha shɔɔnrivɛɛ wo juŋɔfɔgbɔ wu ye nigin w'a bi jin pubile shuun wuu li ni tɔɔnii nigin pe yee funŋɔ ni. Wu bi jin wà ni yatɔɔgɔ shishan ne wu keŋɛ ni wɛ. W'a pee kan Kile mu wuyɛ pyaa wo jurumu we ni sipyiire ti wo wu wuu na, p'a wemu pye na ta pu ya li ce-ɛ ge. ⁸ Lee funŋɔ ni Fɛfɛɛɛ Munaa ya li she na na fàya puga nizhiige ki yaha, xuu wemu w'a bye fɛfɛɛɛ ti bæeri wo fɛfɛɛɛ wo wu ge, wee koo bi sanha mugi wɛ. ⁹ Kee fàya puga ke bye nime wo keree kii wo jaa. Lee wa li sheɛ na saraya yatɔɔyɔ, ni saraya yemu bæeri y'a gaan Kile mu ge, piimu p'a yee wo ge, na yee bi da já pee wo zɔɔɔ pu pye fɛfɛɛɛ wɛ. ¹⁰ Yee saraya ye, ni yaliye, ni yagbaya, ni lɔhɔ wuugan̄aa niŋɛheŋɛɛ, kee bi bye kalɛgɛɛ. Kee keree kii bæeri bi bye pyemɛ fo na she Kile pye w'a keree ki n̄eri.

¹¹ Ga Kirisa ya pa, na bye cabaya yaŋmuzaaya yi wo saraya naha shɔɔnrivɛɛ wo juŋɔfɔgbɔ. Fàya puga kemu ni w'a wu wo labye wu pye ge, kee ya sii pɛɛɛ, ki nɔ be d'a fa. Sipya ya ta kee yereŋɛ wɛ; ki ne be ke koŋɔ ke wogo wɛ. ¹² Wee ya ta jé Fɛfɛɛɛ ti Bæeri wo Fɛfɛɛɛ Xuu wu ni sikapee, ni nupiye wo shishan gbɔɔɔ ni wɛ. Ga wuyɛ pyaa wo shishan gbɔɔɔ ni w'a jé tɔɔnii nigin ye pe. W'a da lee pye nige sanha wɛ, bani w'a tɛheɛ baa juwuuro ta. ¹³ Ayiwa, na saha ni saliya wu ni, piimu bye fɛfɛɛɛ wɛ, p'a bi sikapee ni nupɛheɛ shishan, ni nupinye nizogoyo shɔɔnrɔ woni peefɛɛ na, na pu pyi mu fɛfɛɛɛ. ¹⁴ Ga Kirisa shishan ya fɛfɛɛɛ pyi na ye yee

na xuuni! Tεhεnε baa Kile wo Munaa li gbɔɔrɔ ni w'a wuyε kan Kile mu saraga, manε jε kemu na wε. Wu shishan ya jɔnɔ baa keree je laha wεe zɔlɔɔ na, kɔnhɔ wεe di da kapyenεε pyi Kile jɔi wo wu mu.

¹⁵ Lee wuu na Kirisa wu jε karijεεge jɔmεε nivonɔ li wo susuro tεgevɔɔ. Sipyii ya jurumu wemu pye karijεεge jɔmεε nilεε li wo tuun wu ni ge, pee wo juwuuro wuu na w'a xu. Kile ya piimu yiri ge, tεhεnε baa cεn wemu wo jɔmεε l'a lɔ pee mu ge, kɔnhɔ p'i wee ta. ¹⁶ Sipyia wa bu sεmε yaa yani wu xu ge, taagana lemu na wu kenε yanmuyɔ y'a yaa na pa daa wu nixhuxhɔgɔ na ge, na lee taagana li ka wee ni. Wee sεmε wu da já yaaga pye wε, fo weefɔɔ ba xhu, a l'i jε na fiinε na w'a xu. ¹⁷ Bani na wufɔɔ yaha jɔi na, tayerege wa wee sεmε wu na wε, fo wufɔɔ bu xhu. ¹⁸ Lee wuu na ali karijεεge jɔmεε nizhiinε li bε ya ta tenε shishan baa wε. ¹⁹ Tuun wemu ni Kile tudunmɔɔ Musa ya saliya wu jɔmεhεε ki bεeri jo sipyii pu mu ge, a wu nupiye shishan, ni sikapee shishan lɔ, ni lɔhɔ bε, ni Izopu* tige genε, na kee taga shishan pu jεregi saliya Kitabu we, ni sipyiire ti bεeri na. ²⁰ Na jo: «Kile ya karijεεge jɔmεε lemu lɔ yee mu ge, lee wo shishan pu jε pe.»* ²¹ Lee jεregigana li ninunɔ na Musa ya shishan jεregi Kile wo fɔnja puga ke, ni Kile wo kapyenεε yεrεyε yi bεeri na. ²² Na saha ni saliya wu ni, shishan ni p'a yanmuyɔ yi bεeri pyi fεεfεε, fo yanmuyɔ nigin nigin wa yε. Shishan ya wo wε, jurumu da ga yafa wε.

* **9:19 Izopu:** Kee jε tige, kemu wo geye yi jε ni shiire nijehere ni ge, tee shiire te pu ma minεε na wo na jεregi. * **9:20** Ekizode 24:8

23 Fàṅa puga ke ni ki yaṅmuyɔ yi bye fugba wogo ki wo jaa. Ba yee yaṅmuyɔ yi bi yaa na pye fɛɛfɛɛ ni yapɔrɔyɔ shishan ni wɛ, lee na yaṅmuyɔ ye yi ɲɛ fugba wu ni ge, yee bi yaa na pye fɛɛfɛɛ ni saraga ka ni, kemu k'a ye yapɔrɔyɔ na ge. 24 Bani fɛfɛɛɛ xuu wemu sipyii ya yereɲɛ na pye ba see wo wu jaa ɲɛ-ɛ ge, Kirisa ya ta jé wee ni wɛ, ga fugba wo wuyɛ pyaa ni w'a jé, kɔnhɔ wu yere To Kile ɲaha tãan wée wuu na. 25 Wu ya ta jé wà kɔnhɔ wu wuyɛ pye saraga tɔɲii niɲɛheɲɛ funɲɔ ni wɛ, ba saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ wo ɲuɲɔfɔgbɔ w'a bi jin fɛfɛɛɛ xuu wu ni yee bɛɛri, ni yapɔrɔyɔ shishan ni wɛ. 26 Li da bi bye mu, Kirisa bi da ganha tɔɲii niɲɛheɲɛ ni fo koɲɔ ɲɔ kɔnduun ni. Ga nime, koɲɔ xɔduun wu funɲɔ ni, tɔɲii nigin ye pe, w'a wuyɛ she, na wuyɛ kan saraga, kɔnhɔ wu jurumu wu lɔ laha wà. 27 Xu na ba nɔ sipyii bɛɛri nigin nigin na tɔɲii nigin. Lee kadugo na Kile di kiiri kɔn pu na. 28 Mu Kirisa bɛ ya pye saraga tɔɲii nigin ye pe, kɔnhɔ wu shɛɲɲɛhemɛɛ wo jurumu tuguro lɔ. Wu na ba wuyɛ she wu sigevɛɛ pu na, wu ba ba wu pana shuun wuu li ni. Wu da ba jurumu keree ɲaha shɔɔnri lee ni wɛ, bani w'a xɔ lee ni. Ga ɲuwuuro wu da ba gan wu sigevɛɛ pu mu.

10

1 Ayiwa, Kile ya yaṅmuyɔ yemu ɲɔmɛɛ lɔ wèè mu ge, yee wo jaa bye saliya wu ni. Ga dii ye pyaa yee yaṅmuyɔ yi ɲɛ ge, saliya wuyɛ pyaa ya já yee she wɛ. Lee wuu na piimu p'a bi Kile pɛlɛ na bɛ ni saliya wu ni ge, pee bi saraya wo yee bɛɛri. Ga, saliya w'i ya ta já pee je yeege pu wo jurumu wu ni, na pee pye sipyii, piimu p'a fa wɛ. 2 Yee saraya yi da bi da já

sipyii pu shə, pu bi da yee nɔ yaha; piimu p'a yi wo ge, pee bi da bye fεεfεε tɔɔnii nigin l'a xhə. Pee bi da puyε wii jurumupyii nige wε. ³ Ga li ya ta pye mu wε, yee bεeri yee saraya yi ma sipyii pu funyɔ tun pu jurumu wu na. ⁴ Bani nupεhεε, ni sikapee shishan da já jurumu laha bada wε. ⁵ Lee wuu na, Kirisa na pa koɔɔ ki na, a wu Kile pye na:

«Mu ya jo na mu wa saraya yatɔɔyɔ yi feni wε.

Mu di ya ta sɔɔ

sipyii pu wo yanmuganya yi saya na wε.

Ga m'a nε kan ceepuuro,

kɔnhɔ nε ti kan ma mu saraga.

⁶ Saraya nizogoyo ni jurumu yafa

saraga ka shishiin ya ta ma naha ni wε.

⁷ Wee tuun wu ni, a nε jo:

«Kile, nε pa di ba ma nidaan pye

ba l'a ka Kitabu wu ni wε.»*

⁸ Ayiwa, a Kirisa di fεnhε Kile pye: «Mu nε saraga yatɔɔyɔ ye ni sipyii pu wo yakanya yi saya feni wε, na yee ya mu naha ni wε.» Ayiwa Yesu ya ye jo, ali na ta yee saraya ye di bi wo bε na saha ni Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu ni. ⁹ Lee kadugo na a Yesu di jo sanha: «Nε pa, di ba ma nidaan pye.» Lee na w'a saraya yi wo saliya nile wu shan, na nivomɔ tenε. ¹⁰ Lemu li bye Kile nidaan ge, Yesu Kirisa ya lee pye. W'a wuyε kan saraga Kile mu tɔɔnii nigin pe. Lee gbɔɔɔ ni wèe ya je yeege wù jurumu wu ni.

¹¹ Taashiine li ni, saraya naha shɔɔnrivɔɔ pu bi Kile wo labye wu pyi cana bεeri. Saraya ninuyɔ yi p'a bi wo tεεgεε ni nεhεnεε ni, na ta yee saraya yi da

* **10:7** Zaburuu 40:7-9

já jurumu laha sipya na bada wε. ¹² Ga Kirisa ya saraga nigin pe wu wolo gbee wo jurumu wu wuu na. Lee kadugo na, a wu diin saanra tatεεngε ki ni To Kile kanige cε. ¹³ Na Kile nahaa wii fo wu ba wu pεεn pu tirige na pa yaha wu tɔɔyɔ nɔhɔ ni. ¹⁴ Piimu ya pye fεεfεε na foro pu wo jurumu wu ni ge, w'a pee pye p'a fa gbee saraga nigin pe wu gbɔɔɔ ni.

¹⁵ Lee ninunɔ Kile Munaa bε ya shε wèe na. L'a jo:

¹⁶ «Nε Kafɔɔ ya jo:

Karijεεge jɔmεε le nε da ba lɔ yee mu,
yee caya ye na toro xɔ na ge,
lee le: Nε na ba na saliya wu yaha pu zɔlɔ pu na,
di wu ka pu fungɔnyɔ ni.»*

¹⁷ Ba w'a xɔ yee ni wε, na jo:

«Nε da ga na funjɔ tirige nige
pu jurumu ni pu katiibaagaa na wε.»*

¹⁸ Ayiwa, jurumu wemu ya yafa ge, jurumu yafa saraga kawuunɔ jɔnjɔ wa nige wee wuu na wε.

Wù fulo Kile na ni lowaa ni

¹⁹ Lee wuu na na cebooloo, lowaa wa wèe mu na jé fεfεεε ti bεeri wo fεfεεε xuu wu ni Yesu shishan pu gbɔɔɔ ni. ²⁰ Yesu ya kovonɔ mugi wèe mu, lemu l'a se ni wèe ni Kile yíri ge, lee jε jɔi sicuumɔ koo le. Nahaparaga fãja* ki k'a bi lee tɔ, a Yesu di kee laha wà wu wo xu wu baraga ni. ²¹ Wèe wo saraya

* **10:16** Zheremi 31:33 * **10:17** Zheremi 31:34 * **10:20**
Nahaparaga fãja: Kee jε fãja kemu k'a bi pari Fεfεεε ti Bεeri wo Fεfεεε ti Xuu wu wo kujɔɔ li jɔ na ge. Wee tuun wu ni sipyitiime bi yaa wu jé wà wε.

naaha shəonrivεε wo nɔnɔfɔgbɔ wu nε wii. Wee wu nε Kile wo sipyii pu nɔnɔ ni. ²² Lee wuu na wù fulo Kile na ni zəsaama, ni nakaara baa n'a daa ni. Wù Yesu yaha wu wù zɔlɔɔ pu tiibaara ti bεeri je laha pu na! Wu wù je fiinne! ²³ Tadaŋa kemu kaa wèe ya yu ge, wù nɔrɔ kee na xuuni! Bani nɔmεε fɔɔ wu nε nɔmεε li lɔvɔɔ we, wu na li nɔ fa. ²⁴ W'à wùye funyɔ tirige ni wù sipyinjii kaa ni, kɔnhɔ wù da wùye logoo wari taanɔεεε ni kapyegeε nizaan̄aa bye na. ²⁵ Wù ganha bu da wùye binne nɔ yaha ma na jo ba pii ya li pye wε! Ga wù pye wùye yerivεε, bani wùye pyaa wa li naa na Kafɔɔ cabaŋa k'a tεεŋε.

²⁶ Ayiwa, wèe bu dɔ, na jurumu pyi, na wù ta w'à can wu cε xɔ, saraga katii wa nige kemu na já wee jurumu we yafa wε, ²⁷ fo na kiiri ni nagbɔhɔ ki ye sigee ni fyaara nigbɔrɔ ni. Kee nagbɔhɔ ki na ba Kile wo pεen pu sorogo na pu xɔ. ²⁸ Sipya wemu bu Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu kyεεgi, sipyii shuun kelee taanri bu da piimu nε li sεeri ge, weefɔɔ na gbo ninaara baa pee wo jomɔ pu wuu na. ²⁹ Ga sipya bεeri w'a Kile Ja wu fanha ge, na Kile wo kariɔεεε nɔmεε li wo shishan pu wii na p'a nɔhɔ ge, pee pemu p'a bi weefɔɔ pye fεεfεε ge. Kelee Fεfεεε Munaa lemu l'a bi niime kan wufɔɔ mu ge, wu bye w'i ya gbɔrɔ taha lee na wε, ta yee ya giin na weefɔɔ ya yaa ni kanhama nigbɔ ni na ye Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu kyεεgivɔɔ na wε? ³⁰ Bani Kile wemu w'a jo ge na: «Nε ye nigin mu li wa na jurumu footɔnɔ kan kakuubye mu.» Wee ninumɔ w'a jo bε sanha na: «Kafɔɔ na ba kiiri kɔn wu sipyii pu na.»* ³¹ Na jé Kile n̄ii wo wu kenε

* **10:30** Dutεrɛnɔmε 32:35-36

ni kiiri kaa na, tee ƚε fyaara nigbɔɔrɔ dε!

³² Ayiwa, tuun wemu bεeri ni yee ya Kile wo kpεεngε ki ta ge, yi yi funyɔ yaha nidogo wee tuun wu na. Yee ya kori yaha ƚɔmεε fεεrε ni na kee yogbɔhɔ ki tun, ali na yi ta bε kanhama nigbɔ ni.

³³ Kabaƚa ka na, p'a yee fanha sipyii niƚε ni, na yee kanha xuuni. Piimu p'a kanha mu ge, kabaƚa ka na, yee ya bi gbegele di pee tεgε. ³⁴ Yee ya ƚuƚɔ ƚaari kasolemεε na. Sipyii ya yee keƚε yanmuyɔ yi shɔ yee na tuun wemu ni ge, a yee loxulo wuu di lee soro, bani yee ya li cε naafuu see wo wu wa yee mu wemu na gori yaha ge.

³⁵ Lee wuu na, n'a daa we wu wa yee mu Kafɔɔ na ge, yi ganha bu da wee yaha wε. Bani lee kuduun ya pεε xuuni! ³⁶ Yee mago wa sanha lowaa na, kɔnhɔ yi da se ƚaha na Kile ƚidaan bye ni. Lee bu bye, w'a lemu wo ƚɔmεε lɔ ge, yi na ba lee ta. ³⁷ L'a ka Kile Kafila wu ni na:

«ƚεeri l'a kori wemu wu da ba ge,
wee di ba. Li da mɔ nige wε.

³⁸ Sipya wemu w'a dā nε na ge, wee w'a tii.

Lee funƚɔ ni wu da ba ƚi sicuumɔ see wo ta.
Ga wu bu guri kadugo,

nε wo fundanga ki da da wu ni nige wε.»*

³⁹ Piimu p'a guroo kadugo, na gyεεgi ge, wèe ƚε pee ni wε. Piimu p'a daa, pee di da ba ƚuwuuro ti ta ge, pee ni wèe ƚε.

11

Sipyii piimu p'a pye ni n'a daa ni ge

* **10:38** Habakuki 2:3-4

¹ Ayiwa, n'a daa w'a wèe wo tadaṅa ki wo yaṅmuyɔ yi keree fiinṅε, na wèe pye wèe ya tiin ni li ni na yi wa wèe mu na xɔ. N'a daa w'a wèe pye wèe ya sɔɔ li na na can wa yaṅmunabaaya yi wo keree ki ni. ² Pu n'a daa wu wuu na Kile ya taashiinε li wo sipyii pu sɔ. ³ N'a daa funṅɔ ni wèe ya li cε na Kile wo jomɔ pu baraga ni koṅɔ ya yàa. Lee na, yaṅmuyɔ yemu ni wèe nii wa ge, yee ya yàa ni yaṅmuyɔ ni yemu y'a naa wε.

⁴ Wu n'a daa w'a Abeli wo saraga ki pye k'a ye Kayen wogo ki na. Kile ya li she wu n'a daa wu shizhaa na na w'a tii. Bani Kile ye pyaa ya sɔɔ wu yakanga ki na. Abeli ya xu, ga niṅaa we be ni wèe ya kalaa taa wu n'a daa wu funṅɔ ni.

⁵ Wu n'a daa wu wuu na Kile ya Henaki ɔ durogo fugba ni na ta wu sanha xhu wε. Sipya wa shishiin ya ta wu na nige wε, bani Kile ya wu ɔ. Yani Kile wu wu ɔ ge, w'a bi wu sɔ, na jo na wu kaa ya taan wee mu. ⁶ Ni n'a daa be wε, wa shishiin kaa da já daan Kile mu wε. Bani wa beeri w'a giin wu fulo Kile na ge, li waha l'i waha wufɔɔ ya yaa na dà li na na Kile wa, na ne be wu shavεε saraavɔɔ.

⁷ Wu n'a daa wu wuu na Kile ya Nuxhun kaala ni keree kii ni, wu sanha kiimu na wε. Na Kile ni fyaara yaha wu zɔ wu na, a w'i kɔɔgbɔhɔ ka yàa, kɔnhɔ wu ni wu puga shεen di ba shɔ. Ba w'a lee pye wε, a w'i li she lee funṅɔ ni na jaagi ya to koṅɔ sipyii pu ṅunṅɔ ni. A Kile di wu jate sipyitiime wu n'a daa wu wuu na.

⁸ Wu n'a daa wu na Ibirayima ya Kile nɔmεε co wu yiriduun wu ni Kile mu. Kile bi da fiige kemu kan wu mu, kee di bye wu cen ge; a wu foro wuyε pyaa wo fiige ki ni, na kee koo co na ta wu ya ki

sanha ce we. ⁹ Wu n'a daa wuu na w'a she bye nadadiinme kee fiige ki ni, kee kemu wo nɔmɛɛ l'a lo wu mu ge. A w'i wu wo tiinne li pye faya piyeye ni. Lee Ishaaga ni Yakuba be ya pye. Lee nɔmɛɛ le ninunɔ Kile bi lo pee be mu. ¹⁰ Ibirayima bi kugbɔɔ naha wii lemu nɔhɔshanma p'a nɔ ge. Kile wu ne lee kulo le wo kanahashɔnrimɔ ni li yereɲevɔɔ.

¹¹ Wu n'a daa wu wuu na Kile ya pya kan Sara mu, ali na wu ta w'a le be xuuni. Bani w'a da li na na nɔmɛɛ fɔɔ wu ne nɔmɛɛ li loɔvɔɔ we. ¹² Lee wuu na, ali na lege fanhaxhɔɔrɔ yaha t'a nɔ wu poo wu na, w'a nagoo niɲehemɛɛ ta, piimu p'a nehe ba fugba wɔrɔɔ ki ne we, ni ba suumɔ loho nɔ gbazhenhe ne we.

¹³ N'a daa ni pii sipyii pii beeri ya xu. Kile ya yanmuyɔ yemu nɔmɛɛ lo ge, yee bi sanha je pu keɲe ni we. Ga, a p'i bye kanna p'a yi naa, na fundanga ta yi wuu na. A puye pyaa di li she na nabuun pee ne, na pee nidorowuu pu wa ke niɲe ke na. ¹⁴ Pe jomɔ pe ya li sheɛ na to puga katii pu joveɛ ya zhaa. ¹⁵ Kemu ni p'a yiri ge, kee da bi pu zɔloɔ ni, pu bi da ja guri zhe wa. ¹⁶ Ga can na, to puga niɲeɲe pu bi zhaa, lee kori kemu ki ne fugba wu ni ge. Lee wuu na, li ne shiige kaa Kile mu p'a wu pyi «pee wo Kile» we. Bani w'a kulo la gbegele pu mu.

¹⁷ Wu n'a daa wuu na Ibirayima ya soɔ na wu ja Ishaaga kan di bye saraga, tuun wemu ni Kile ya jo wu lee pye ge. Ishaaga ye nigin pe wu bye wu ja. Na ta Kile di bi nɔmɛɛ lo wu mu na: ¹⁸ «Mu nagoo na ba nehe na foro Ishaaga ni.» ¹⁹ L'a bi bye Ibirayima funɲɔ ni na Ishaaga nehe xhu be, na se wa Kile ni na wu ne yeege xu ni. Lee l'a Kile pye w'a Ibirayima ja

wu tereŋe wu na, a l'i bye kannu xu ni w'a ɲe na foro.

²⁰ Wu n'a daa wuu na Ishaaga ya duba pye Yakuba ni Ezawu mu cabaya wuu na. ²¹ Wu n'a daa wuu na Yakuba ya duba pye Yusufu wo nagoo pu beeri nigin nigin mu, na wu xuduun ta w'a nɔ xɔ. Pubiin le li bye wu keŋe ni ge, a wu yere, na buri lee ɲuɲɔ ni, na Kile peɛɛ. ²² Wu n'a daa wuu na Yusufu ya li she na wu xuduun ta w'a nɔ xɔ, na Izirayeli nagoo pu na ba foro Misira fiige ki ni caɲa ka. A w'i li she na pu ba fɔro, na pu da fɔro ni wee nixhugo ki kaciye yi ni.

²³ Pu n'a daa wuu na Kile tudunmɔɔ Musa sefee p'a wu nizexhɔɔ ki ɲmɔhɔ fo yeye taanri. Bani pu bi wu ta w'a ɲɔ. A p'i bye pu ya fya saan wu wo nijoyo yi na we. ²⁴ Wu n'a daa wuu na Kile tudunmɔɔ Musa nilexhɔɔ ki ya ta sɔɔ p'a wu pyi Farawɔn poro ja we. ²⁵ W'a bi li ta na wee ni Kile sipyii na kanha shiizhan, na lee ya pɔrɔ jurumu wo fundanga keree na, kee kiimu da mɔ we. ²⁶ Wu mege na kyeeɛgi ba Kirisa ɲe we, w'a lee ta naafuugbɔ na ye Misira fiige ki keŋe yaɲmuyɔ beeri na. Bani kuduun wemu wu bi da ba da Kile mu ge, wee ni wu ɲaha di bye. ²⁷ Wu n'a daa wuu na Kile tudunmɔɔ Musa ya foro Misira fiige ki ni, ali na saan wu luu ta l'a yiri wu taan xuuni wu ya ta fya we, bani w'a lowaa ta ma na giin na Kile wemu wu ɲe wa ya wu ɲaa-i ge, na wee w'a ɲaa. ²⁸ Wu n'a daa wu wuu na w'a Yawutuu Bulooro Nuwuuro ti wo Kalene li teŋe. Na shishan ɲeregi ɲeregi piyeyeyi kuɲɔgɔɔ ki ɲɔ na, kɔnhɔ xu wo meleke wu ganha bu da nɔ Izirayeli sheen pu wo jashiime wa shishiin na we. ²⁹ Pu n'a daa wuu na Izirayeli nagoo p'a suumɔ

lɔhɔ ki kɔn ɲeri ba ɲiwaga ɲe wɛ, kee kemu p'a byi na «Loniga» ki ge. A Misira shɛɛn pu bɛ di jo p'i lee shi pye, ga, a lɔhɔ k'i gɛgi, na pu li.

³⁰ Pu n'a daa wuu na Izirayɛli nagoo p'a pa ɲaari na Zheriko kulo li maha cabyaa gbarashuun funɲɔ ni, a li kasɔɔyɔ y'i do. ³¹ Wu n'a daa wuu na navarashaa Araxabi ya ta pinne xu ni Zheriko shɛɛn pusamaa ni shiizhan wɛ, pee piimu pu bye Kile ɲɔmɛɛcobaalaa ge. Bani Izirayɛli nagoo piimu p'a bi shɛ kulo li saala ge, w'a bi pee co na ɲɔ.

³² Di yekɛ bɛ ta jo sanha wɛ? Bani tuun w'a na xuunɔ wá Zhedeyɔn, ni Barake, ni Samusɔn, ni Zhɛfute, ni Dawuda, ni Samuwɛli, ni Kile tudunmɔɔ pusamaa keree na. ³³ Pu n'a daa wuu na p'a se ta saannaa na, na tiime keree pye. Kile ya yanmuyɔ yemu ɲɔmɛhɛɛ lɔ pu mu ge, a p'i yee ta. P'a pii kan cɛnrilɛɛ mu, ga yafin ya pu ta wɛ. ³⁴ P'a pii le na ni, ga yafin ya pu ta wɛ. A p'i ganha na giin p'i ɲmɔparaa taga pii gbo, ga, a pee di shɔ. Fanhaxhɔɔɔ bye pu na, ga, a p'i fanha ta. Pii bye kashɛnɲmɔ-jemɛɛ fo fiye ya wo kashɛn keye na fe pu ɲaha na. ³⁵ Cɛɛ pii wo n'a daa wuu na Kile ya pu sipyii ɲe piimu ya bi xu ge. Pii ya kanha pu ni, ga p'i ya sɔɔ na puyɛ shɔ wɛ. P'a sɔɔ xu na, kɔnhɔ pu cɔɲɛɲɛ p'i Kile ta. ³⁶ P'a pii la wolo, na pii kpɔn, na tɔɔɔ shɔnhɔyɔ taga pii pɔ, na pii le kaso ni. ³⁷ Na kagereye taga pii wá gbo, na mɛnizhee wo ɲahanaa taga pii ja, na pii gbo ni ɲmɔparaa ni. P'a bi ɲaari na mari, sikasɛɛyɛ ni dubyasɛɛyɛ di ɲe pu faleye. ³⁸ A p'i ganha na ɲaari na yeree siponɔ ni, ni boboyo yi na, ni faaya wegeye ni, ni ɲiɲɛ wegeye ni. Na ta konɔ sipyii bi ta yaa ni pii sipyii pii tuugo

ni wε.

³⁹ Kile ya pii sipyii pii bεeri sɔ pu n'a daa wu wuu na. Ga lee bε na Kile bi yaŋmuyɔ yemu wo ɲɔmεε lɔ pu mu ge, yee bi sanha jé pu keŋε ni wε. ⁴⁰ Bani fungɔngɔ nizaanɔ ki bye Kile mu na ɲaha tii ni wèe ni. Wu funŋɔ bye pii sipyii pii ɲɔ ki fa wèe kadugo na wε.

12

Wèe ya kanhama soro ba Kirisa ɲε wε

¹ Ayiwa, pii sεεεε niɲεhεmεε pii ya wèe maha, lee wuu na lemu bεeri li da bye tuguro wèe mu, wèe ganha bu da zhe ɲaha na n'a daa ni-i ge, wù kee bεeri ɲɔ yaha, jurumu wemu bεeri w'a wù birege ge, ni wee bε. Kile wo labye we w'a she wù na ge, wù la le wù da fe w'a wùyε shaanri wee fεni. ² Wù wù ɲahaya tii Yesu na, wee wu ɲε wèe n'a daa wu nɔhɔshanma ni wu favɔɔ. Wee w'a korikoritige ki kanhama soro, wu ya ta pee wii shiige wε. Bani fundanga ke ki bye wu ɲaha na ge, kee ni w'a bi wu ɲaha le. Wu nidεεngε ki wa nime saanra tatεεngε ki ni Kile kanige cε. ³ Yesu wemu w'a jurumupyii makɔŋɔ ki soro mu ge, yi yi funŋɔ yaha nidogo wee na, kɔnhɔ yi fanha ganha da xhɔ, yatεngboyo di jé yi ni wε.

⁴ Bani zhaanra temu yee ya leni ni jurumu ni ge, yee sanha tee le xɔ fo na nɔ xu na wε. ⁵ Kile wemu w'a yεε kaan yee mu ba wu jalaa ɲε-ε ge, ta yee funŋɔ ya wɔ wu jomɔ pu na? W'a jo:

«Na ja, ma ganha bu da Kafɔɔ wo guu
wu kpɔɔnrɔ ti wii kapire wε!
Wu bu ma jaagi,

lee be ganha bu ma yatenyε gbo wε!
 6 Bani sipya we kaa l'a dan Kafɔɔ ni ge,
 weefɔɔ w'a guuni.

W'a piimu beeri wii wu nagoo ge,

w'a pee beeri kpɔɔn ni wu susɔ wu ni.»*

7 Yi Kile wo guu wu kpɔɔnrɔ ti soro, bani w'a yee wii wu nagoo. Ja weke wu ne ni wu to ya wu kuuni-i wε? 8 Kile ya wu nagoo beeri kuuni. Wu bye w'i ya yee kuuni wε, yee ne wuyε pyaa wuu wε, ga kpeenge nagoo yee ne. 9 Wù wù funɔ yaha nidogo wù sefεε pu na. Pee ya wèe kuuni, a wèe be di ganha na pu peε. Ta wèe ya yaa na kuu xuuni fugba To Kile mu na ye pee na, kɔnhɔ wù nì sicuumɔ ta wε? 10 Wèe tii ya wèe kuuni jεri funɔ ni, na be ni puyε pyaa nidaan ni. Ga wèeyε pyaa wo kuduun kaa na Kile ya wèe kuuni, kɔnhɔ wù be di já taa ta wu fεfεεε ti ni. 11 Can na, sipya wa shishiin ya fundanga taa wu kuuduun ni wε, fo natanhaɲa. Ga kalaa we wufɔɔ da ba daa lee kadugo na ge, wee wo kuduun na ba bye weefɔɔ mu naɲiɲε ni tiime.

12 Lee wuu na, yi yi fanhaxhɔɔrɔ keye yi nigiri, ni yi nugunyo yi y'a jeε ge. 13 Korogoo kiimu k'a tii ge, y'a naari kee ni, kɔnhɔ fanha baa fɔɔ wemu w'a taha yi feni ge, wee ganha da koo yaha wε, ga w'i fanha ta.

14 Y'a naɲiɲε shaa k'i bye yi ni sipyii pu beeri te ni. Yi yi torogana li yaha l'i bye fεfεεε, ni lee be wε, wa shishiin nii da ga daha Kafɔɔ na wε. 15 Y'a yiyε kaseri, kɔnhɔ wa shishiin ganha da wuyε tɔɔgɔ wolo Kile wo niime wu ni wε. Wa shishiin ganha bu da zɔɔ wu pye ni funguunɔ ni, ki wu tɛhεε ta,

* 12:6 Talemεε 3:11-12; Zaburuu 119:75; Zaburuu 94:12

k'i shenɲehemεε zɔɔɔ kyεεgi wε. ¹⁶ Y'a yiye kaseri wa shishiin ganha da bye yi ni dɔɔɔ, kelee Kile ɲii fyaara baa fɔɔ ba Ezawu bye wε. Bani cεn taa lemu li bi yaa na nɔ wu na wu lεge ki wuu na ge, w'a lee faa yalige golεε nigin ye na. ¹⁷ Y'a li cε lee bεeri kadugo na, tuun wemu ni wu bi giin wu duba wu ta ge, wu ya já wε. Ali na ta wu ɲesinmε wo bi wu shaa bε, ga, a p'i zhe wu ni, bani wu ya wεri daburaje jo wε.

¹⁸ Kile na yee ya fulo. Sipyaa na já gbɔn yaaga kemu na ge, yee ya ta fulo kee na wε. Kee yaaga ke ɲε Sinayi faaboboɲɔ ke. Izirayeli nagoo pu p'a fulo kee na. Pee ya nagbɔhɔ ɲa, ni Kilewɔ, ni nibiigbɔhɔ, ni zanha kafεεkuuɲɔ, ¹⁹ na maga mεε ni mujuugbɔɔ la logo. Ga Izirayeli nagoo pu p'a yee logo ge, a pee di jo na Kile wu ɲɔ wuyε na, na fanha ɲε pee ni pee pu já ali wu ɲɔɲii nigin bε logo nige wε. ²⁰ Bani ɲɔmεε le l'a kan pu mu ge, pu ya já li na wε. Lee ɲε na: «Sipyaa sipyaa w'a kpɔn ke faaboboɲɔ ke na ge, ali yatɔɔgɔ bε, pu kagereye taga kee wá gbo.»* ²¹ Le p'a ɲa ge, lee bye fyaara kagbɔɔ xuuni fo Kile tudunmɔɔ Musa ye pyaa ya jo: «Nε fya xuuni fo na jεε.»* ²² Ga yee wuu li ya ta pye mu-i dε. Siyɔn wo faaboboɲɔ ki na yee ya fulo, Kile ɲii wo wu wo kugbɔɔ le. Zheruzalεmu kulo li ɲε fugba wu ni, ni li tεhεnε baa melekεε pee. ²³ Kile ya wemu ɲaha bulo ge, wee wo pinnegeε ki na yee ya fulo. Kee pinnegeε ke wo sipyii pu funyɔ y'a taan na pee mεye y'a ka fugba we ni. Kile na yee ya fulo, wee wemu wu ɲε sipyii bεeri wo kiiri kɔnvɔɔ ge. Sipyitiimεε pii pu bye koɲɔ ki na fo taashiine li ni, pu d'a kari Kile yiri

* 12:20 Ekizode 19:12-13

* 12:21 Duterεnɔme 9:19

ge, pee ɲɔ ya fa nime. Pee na yee ya fulo. ²⁴ Yesu ye pyaa na yee ya fulo. Wee wemu wu ɲe kariɲeege ɲomɛɛ nivonɔ li wo susurodegeɛ wèe ni Kile te ni ge. Wu shishan pu p'a wèe pye fεεfεε ge, pee na wèe ya fulo; pee ya ye Abeli wo pu na.

²⁵ Ayiwa, yi kaseege yaha yiye na, Kile ba yu ni yi ni, na yeε kaan yi mu, yi ganha bu da zhe yee logonɔ na we. Bani fo taashiine li ni, piimu p'a she pu da Kile tudunmɔɔ pu wo jomɔ pu logo ɲiɲe ke na-ε ge, pee ya ta shɔ jaagi kanhama pu na we. Nime wemu w'a yu ni wèe ni na yiri fugba we ni, na wèe kaala ge, wèe bu bye wèe di ya ta sɔɔ wee wo nijoyo yi na we, wèe na ba shɔ shɔgana leke na we? ²⁶ Wu mujuu l'a ɲiɲe ki pye k'a cele taashiine li ni. Ga nime w'a ɲomɛɛ lɔ wèe mu na: «Ne na ba ɲiɲe ki pye k'i jele tɔɔɲii nigin wa be sanha na fara fugba wu be na.»* ²⁷ Ba w'a jo na: «Tɔɔɲii nigin wa be sanha we.» Lee ya li sheε na yanmuyɔ yemu y'a cele ge, na yee na ba biin. Yanmuyɔ yemu yi ɲe yi da ga xhɔ-ε ge, yee ye yi da ba gori.

²⁸ Lee na, saanra temu ni wèe da ba bye ge, tee wo yaaga ka shishiin da ga ba jele laha ki tayahaɲa ni we. Lee wuu na w'à Kile shaari, wu da wu labye ni wu ɲidaan pyi, wu peεɲe, ni wu ɲii fyaara ni. ²⁹ Bani wèe wo Kile wu ɲe na be, kemu k'a ki yaara sorogo fεεfεε ge.

13

Yeriyeri jomɔ

¹ Yi la le yi da se ɲaha na ni cebooloo pu taanɲeege ki ni. ² Yi ganha bu da funɲɔ wɔ nabuun

* 12:26 Agizhe 2:6

dirige na wε, bani pii ya mεkεε tirige na ta pu ya pu ce wε. ³ Yi yi funyo yaha nidoyo kasolemεε na, ma na jo yi be p'a pye toro pee tuugo kasolemεε. Yi yi funyo yaha nidoyo kanhama fεε na, l'i bye kanna yiyε pyaa ceepuuro ti t'a gana.

⁴ Sipyii bεeri ya yaa na furu peλε. Ná fara cee wu na, wa shishiin ganha ba nōhōmō keree, kelee dōdōrō pyi wε, bani Kilε na ba kiiri kōn sipyinōroyō ni dōdō na. ⁵ Yi ganha bu da yiyε yaha wari la fεε wε, ga lemu li wa yi keye ni ge, lee li yi yaa, bani Kilε ye pyaa ya jo:

«Nε na na funyo yaha
nidogo mu na tuun bεeri ni,
n'a da ga ma yaha
ma ye nigin tuun wa shishiin ni wε.»*

⁶ Lee wuu na wèe ya lowaa ta na yu:

«Kafō je nε TεgeVōō,
nε da vya yafiin be na wε!
Naha sipiyawyii di da já bye nε na wε?»*

⁷ Yi wo nahagbaa fεε piimu p'a Kilε jomō pu jo yi mu ge, yi yi funyo yaha nidoyo pee na! Yi yi funyo yaha nidoyo pee jaarigana li na, pee wo n'a daa wu wo jara l'a pa xhō xōgana lemu na ge, y'i bye pee taannivεε! ⁸ Yesu Kirisa ya jεri wε. Ba w'a bye tapaa wε, mu wu je nijaa, mu wu wa da gori yaha be fo gbee.

⁹ Yi ganha bu da yiyε yaha kalaa nivomō watii wu yi piinje wε. Bani Kilε wo niime we, wee w'a fanha kaan sipya zō mu, lee l'a saha, na jō.

* 13:5 Zhouwe 1:5; Duterεnōmε 31:6,8 * 13:6 Zaburuu 118:6-7

Kodorogoo kiimu ki wa yaligee ki na ge, lee koo la shishiin wo naari da ga ja fanha kan sipya mu n'a daa ni we. Piimu p'a kee kodorogoo kii naari ge, li ya yafiin be na pee na we. ¹⁰ Saraya tawologo wa we mu. Saraya naha shonrivewe piimu p'a kapyewe pye fana puga ki ni ninε ki na ge, pee da ja pu wo nalige ta we wo saraya yi tawologo ki ni we.

¹¹ Yatayō shishan ni pee wo saraya naha shonrivewe wo nunofogbo wu ma je fefere ti beeri wo fefere Xuu wu ni, na pee saraga jurumu wu wuu na. Ga yee yatayō nigboyo yi wo xaara ti ma sorogo kanha ki kadugo yiri. ¹² Lee na Yesu ye pyaa be ya kanha na xhu kanha ki kadugo yiri, kōnhō wu sipyiire ti pye fefere ni wuye pyaa shishan ni. ¹³ Lee na, wu be pu she ni wu ni kanha ki kadugo yiri, wu binne ni wu ni wu fanhara ti na. ¹⁴ Bani kulo li l'a da gori yaha gbee ge, lee wa we mu ninε ke na we. Ga kulo le l'a ma ge, lee we ya zhaa.

¹⁵ Lee wuu na wu masōnō saraya wolo kan Kile mu Yesu Kirisa gbōōrō ni. Wū ganha bu da lee na yaha we, lee kori, wu mege peye ki pye wu na tuun beeri ni. ¹⁶ Yi yi funyō yaha nidoyo kasaanāa bye na; yi da yi sipyini kaan yi keye yanmuyō ni. Bani yee saraya yi tuugo k'a dan Kile ni. ¹⁷ Yi yi nahagbaa fee nomehē co, yi guu pu mu, na li pye p'a yi munahaa ki kasewe pyi, bani Kile na ba pee yege yi munahaa wuu na. Y'a li pyi mu, kōnhō p'i ja yi naha co ni fundanga ni, natanhana baa. Lee be we, yee wo kuduun da da li ni we.

¹⁸ Yi kori yaha Kile-nerewe na wu mu! We ya da li na na zōsaama wa we mu. Bani li wa we funyō

ni na naarigazaana naari tuun beeri ni. ¹⁹ N'a da yi jo waha yi mu jo yi kori Kile-nerenge na, kɔnhɔ ne guri she yi mu tɔvuyo na.

Duba ni fò

²⁰ Naɲiɲe fɔɔ Kile wu ne yatɔnahamaa pu wo ɲuɲɔfɔgbɔ we. Wee w'a wù Kafɔɔ Yesu ne yeege xu ni, tɛhɛne baa kariɲeenge ɲomɛɛ li shishan pu gbɔɔrɔ ni. ²¹ Wu yi ɲi kapyegee nizaanɲaa beeri na, kɔnhɔ yi da wu ɲidaan pyi. Lemu l'a dan wu ni ge, wu lee le yi funyɔ ni Yesu Kirisa gbɔɔrɔ ni. Nɔɔrɔ wu taha wee mege na fo gbee. Amiina.

²² N'a yi ɲɛɛri na cebooloo jo yi pe yeri yeri jomɔ pe xu yiyɛ ni, bani semɛ wu jomɔ pu ya ta ɲɛhe we. ²³ Ne funɲɔ ki wa y'i li ce na jo wù ceborona Timote ya yaha na foro kaso wu ni. Wu bu nɔ naha, ne ni wu ni, jɛri bu bye w'à da zhe foro yi na. ²⁴ Yi wù fò kan yi ɲahagbaa fee pu beeri mu, ni Kile wo sipyii pu beeri. Wù cebooloo piimu be pu wa Itali fiige ki sheen ge, pee be ya yi fò kan.

²⁵ Kile wo niime we wu pye yi beeri na. Amiina.

KARINĒĒGE NŌMĒE NIVONŌ
New Testament and Shorter Old Testament in
Senoufo, Mamara

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mamara Sėnoufo (Sėnoufo, Mamara)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

© 2014-08-10, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

85728ed7-78f8-58e8-8967-0e976c0c2423